

06.03.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**06 Mart 2024
Çarşamba**

06.03.24

RESMÎ GAZETE'DE BUGÜN

06 Mart 2024 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANVEKİLLİĞİNE SEÇME KARARI

— Anayasa Mahkemesi Başkanvekilliğine, Kadir ÖZKAYA'nın Yeniden Seçilmesi Hakkında Karar

YÖNETMELİKLER

— Geri Kazanım Katılım Payına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

— Elektrik, Su ve Gaz Sayaçları Muayene Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

— Basın İlan Kurumu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

— Resmî İlan ve Reklam Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

— Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

— Anayasa Mahkemesinin 23/1/2024 Tarihli ve E: 2023/135, K: 2024/18 Sayılı Kararı

— Anayasa Mahkemesinin 22/11/2023 Tarihli ve 2021/38824 Başvuru Numaralı Kararı

DANIŞTAY KARARI

— Danıştay Dokuzuncu Dairesine Ait Karar

Ankara ve İstanbul'da bazı noktalarda Ramazan boyunca kırmızı etin fiyatı sabitlendi

Ankara ve İstanbul'da Et ve Süt Kurumu (ESK) ile yapılan işbirliği kapsamında ramazan boyunca kırmızı et fiyatları sabitlendi.

Ankara Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Perakendeciler Derneği (PERDER) Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Recai Kesimal, AA'ya yaptığı açıklamada, "ESK marifetiyle özellikle Ramazan ayında tüketicinin daha ucuz et alabilmesi konusunda Ankara PERDER ile bir anlaşma zemini oluştu. Bu anlaşmaya göre et fiyatlarında çok ciddi bir gerileme yaşandı. 450 liraya kadar çıkan kıymanın ve kuşbaşının kilogramı 324 liradan satılacak. Ramazan boyunca kırmızı et, bu fiyattan tüketicilere sunulacak" diye konuştu.

Kesimal, Ankara'da PERDER üyesi 1000'e yakın mağazada yoğun et satışı yapıldığına dikkati çekerek, ESK'nin bu noktaları tercih etmesinin vatandaşın uygun fiyatla ete ulaşması açısından önemli bir adım olduğunu söyledi.

06.03.24

İstanbul'da kırmızı etin fiyatı sabitlendi

İstanbul Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Perakendeciler Derneği (İstanbul PERDER) Yönetim Kurulu Başkanı Faruk Güzeldere, Et ve Süt Kurumu (ESK) ile yapmış oldukları protokol ile İstanbul PERDER olarak, Ramazan boyunca dana kıymanın kilogram fiyatını 314 liradan, dana kuşbaşının kilogram fiyatını ise 344 liradan satışa sunmaya devam edeceklerini bildirdi.

Türkiye Perakendeciler Federasyonu çatısı **altında** faaliyetlerini sürdüren İstanbul PERDER, Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Et ve Süt Kurumu ile yaptığı protokol çerçevesinde Ramazan ayı boyunca kırmızı et fiyatlarını sabitleme kararı aldı.

Bu yıl da geçen yıl ramazan ayında olduğu gibi sofralara makul fiyatlarda kırmızı et ulaştıracaklarını bildiren Güzeldere, şunları kaydetti:

"ESK yetkilileriyle yaptığımız çalışmalar sonucunda ramazan ayı boyunca kırmızı et ürünlerinin fiyatlarını sabitleme kararı aldık. ESK ile yapmış olduğumuz protokol çerçevesinde, İstanbul PERDER olarak, Ramazan ayı boyunca dana kıymanın kilogram fiyatını 314 liradan, dana kuşbaşının kilogram fiyatını ise 344 liradan satışa sunmaya devam edeceğiz."

Güzeldere, İstanbul'da kampanyaya katılan üye marketleri şöyle sıraladı:

Hakmar, Happy Center, Kim Market, Gökkuşluğu Market, Onur Market, Biçen Market, Mopaş Market, Özkuruşlar Market, Sarıyer Market, Snowy Ulu Kardeşler, Örnek Market, Show Market, Altun Market, Anpa Gross, Birmar, Deniz Group, Ecemar, Şimşekler Market, Birlik Gross, Grup Gökkuşluğu, İklim Mağazacılık, Kılıç Market, Karabağ Market, Nar Market, Onur Hipermarketleri, Irmaklar Market, Rota Market, Taş Kasap.

Bakan Yumaklı: Ramazan ayı öncesi denetimleri sıklaştırdık

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, ramazan ayı öncesi denetimleri sıklaştırdıklarını belirterek, "Ramazan ayına özgü olarak 7 bin 500 arkadaşımızın sahaya tekrar çıktığını ifade etmek, Konya'dan bunu duyurmak istiyorum." dedi.

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, ramazan ayı öncesi denetimleri sıklaştırdıklarını belirterek, "Ramazan ayına özgü olarak 7 bin 500 arkadaşımızın sahaya tekrar çıktığını ifade etmek, Konya'dan bunu duyurmak istiyorum." dedi.

Yumaklı, AK Parti Konya İl Başkanlığı'nda düzenlediği basın toplantısında, Konya'nın hem bitkisel üretimde hem de hayvansal üretimde Türkiye'nin gıda ihtiyacını karşılayan en önemli şehirlerinden biri olduğunu söyledi.

Son 21 yılda Konya'ya tarım, orman ve su konularında 189 milyar lira yatırım yapıldığına dikkati çeken Yumaklı, Konya'nın potansiyelini harekete geçirmek için Konya Büyükşehir Belediyesi ile birçok çalışma yaptıklarını, yapmaya da devam edeceklerini dile getirdi.

Yumaklı, son aylarda tarımda özellikle bazı konuları çözüme kavuşturmak ya da iyileştirmek adına devrim niteliğinde düzenlemeler gerçekleştirdiklerini belirterek, şunları kaydetti:

"Örneğin işlenmeyen arazilerin üretime kazandırılmasıyla ilgili gerekli altyapı çalışması bitti ve bunun izleme dönemine geçtik. 2 yıl üst üste işlenmeyen tarım arazilerinin 2 yıl sonra mülkiyeti sahiplerinde kalmak üzere bakanlığımız tarafından kiraya verilerek, kira bedelinin mülkiyet sahiplerine ama bu arazinin tarıma, Türkiye ekonomisine kazandırılması işlemi olacak inşallah. Çiftçi kayıt sistemine kaydolamayan miras veya veraset konularıyla alakalı büyük bir kesim vardı. Bununla ilgili de düzenlemeleri yaptık. Şu ana kadar yaklaşık 4,6 milyon dekarlık ilave arazi için de çiftçi kayıt sistemine kaydolmak üzere başvuru geldi."

Sözleşmeli üretimin de yeni bir konu olmadığını ama uygulamada istedikleri rakamları bulamadıklarını vurgulayan Yumaklı, farklı sektörlere ait 7 tip sözleşme yaparak bakanlığın garantörlüğünü koyduklarını, tarımsal üretim planlamasını eylülde, hayvansal üretim planlamasını da 2024 başında devreye koymayı hedeflediklerini bildirdi.

"2023 yılında 1 milyon 300 bin gıda denetimi yapıldı"

Hayvancılık yol haritasını kısa süre önce açıkladıklarını hatırlatan Yumaklı, "Bu konuda sektörden gelen destek bizi ziyadesiyle memnun etti. Ben buradan üretim yapan, üretim için gayret sarf eden ve bizlerle omuz omuza veren bütün üreticilerimize tekraren teşekkür ediyorum. Üretim planlamasından hayvan hastalıklarıyla mücadele, ıslah planlarından gençlerin ve kadın girişimcilerin sektörde yer almasında, aile işletmelerinin desteklenmesine kadar bütün unsurları kapsayan bir yol haritası. Bunların alt başlıklarını önümüzdeki birkaç gün içerisinde arkadaşlarımız yayınlamaya başlayacak." ifadesini kullandı.

Yumaklı, AK Parti hükümetleri olarak kalıcı çözümler üretmeye odaklandıklarını vurguladı.

Bakanlık olarak sorumluluk alanlarından birinin vatandaşın güvenilir gıdaya ulaşımını sağlamak olduğuna değinen Yumaklı, şöyle konuştu:

"Bakanlık olarak 2023 yılında 1 milyon 300 bin gıda denetimi yapıldı. Bu denetimlerde 18 bin 948 işletmeye idari para cezası uygulandı. 2024'te de denetimlerimiz hız kesmeden devam ediyor. Ramazan ayının önemi ve farklı bir atmosferi olması sebebiyle bu denetimlerimizi daha da sıklaştıracığımızı ve ramazan ayına özgü olarak 7 bin 500 arkadaşımızın sahaya tekrar çıktığını ifade etmek, Konya'dan bunu duyurmak istiyorum. Başta ramazanda tüketimi çok fazla olan un ve unlu mamuller, pasta ve tatlılar, et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri gibi hususlarda yoğun denetimlerimiz de başlamış durumda. İftar yapılan yerlerdeki, toplu tüketim yapılan alanlardaki denetimlerimizi de yoğunlaştıracamız. Burada hijyen koşulları, saklama koşulları, gıdaların son kullanım sürelerini aşmış oldukları gibi içerik denetimleri, analiz denetimleri dahil olmak üzere yapılmış olacak. Ramazan kolileriyle

06.03.24

alakalı denetimlerimiz de olacak. Burada etiket ve son tüketim tarihlerini incelemiş olacağız."

Bakan Yumaklı, en büyük gıda denetçisinin halkın kendisinin olduğunu her zaman vurguladıklarına işaret ederek, "Buradan da bir kez daha ifade edelim, vatandaşlarımızın karşılaştıkları herhangi bir problemi, her türlü iletişim vasıtasıyla bakanlığımıza iletmeleri halinde anında bunlarla ilgili gerekli aksiyon, gerekli tedbir alınacak." dedi.

AK Parti Konya İl Başkanı Hasan Angı'nın seçim çalışmalarına ilişkin bilgi verdiği toplantıda, Konya Büyükşehir Belediye Başkanı Uğur İbrahim Altay ve AK Parti Konya Milletvekili Mehmet Baykan da konuşma yaptı.

Toplantıya Selçuklu Belediye Başkanı Ahmet Pekyatırmacı, Meram Belediye Başkanı Mustafa Kavuş ve Karatay Belediye Başkanı Hasan Kılca ile bazı milletvekilleri ve teşkilat mensupları da katıldı.

Bakan Yumaklı, toplantının ardından beraberindekilerle Konya İl Tarım ve Orman Müdürlüğünü ziyaret etti.

Prof. Dr. Burak Arzova: Türkler Sırbistan'a gitse köylüler öpücüklerle boğar!

Prof. Dr. Burak Arzova, Türkiye'nin yıl sonu enflasyon hedeflerini değerlendirirken, gıda fiyatlarına dikkat çekerek, "Yaz aylarında gıda fiyatları katlanır. Narenciye dalında kaldı. Tarım Bakanlığı ne iş yapıyor anlamıyorum. Et fiyatlarını düşürmek en kolayı. İthal edersen düşer. İnanın Sırbistan'a gitsek köylüler bizi öpücüklere boğar. Sürekli et ithal ediliyor. Macaristan da öyle" dedi.

Ekonomi Gazetesi yazarı Prof. Dr. Burak Arzova, Nasıl Bir Ekonomi Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Güldağ ve Dr. Barış Esen'in sunduğu **Ekonomi Masası** programına konuk oldu.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in açıklamalarını değerlendiren Arzova, ekonomi için iletişim kaynaklarının açık olmasının çok önemli olduğunu belirterek, "**Sayın Şimşek'in bu konudaki duruşu gerçekten çok önemli. Herkesin ulaşabileceği iletişim kaynaklarından bu tarz açıklamaların yapılması yerinde bir davranış**" dedi.

Seçimlerden sonra ÖTV artışının gelebileceğini düşündüğünü aktaran Arzova, "**Eğer buna ilişkin bir düzenleme yoksa buradaki endişelerin giderilmesine yönelik bir açıklama yapılmasının da faydalı olabileceğini düşünüyorum**" yorumunu yaptı.

Kur tartışmaları enflasyon düşerse biter

Döviz kuru konusuna değinen Prof. Dr. Burak Arzova şunları söyledi:

"Sayın Şimşek, 'Enflasyonun altında gidecek kur' söylemini değerlendirirken önce enflasyon doğru mu bunu düşünmek gerekir. Hesaplamalar ne kadar gerçekçi bu konu kafalarda çok soru işareti bırakıyor. Kur hangi enflasyonun altında gidecek? Kurdaki değer kaybı yani TL/Dolar yılbaşına göre oldukça sert... Kuru kademeli olarak bırakıyorlar.

Türkiye bütün unsurlarıyla yabancı para cinsinden de pahalı bir ülke haline geldi. Ülkede dolar cinsinden de Euro cinsinden de inanılmaz derecede bir fiyat artışı var. İhacatçının maliyetleri içeride inanılmaz şekilde yükseldi. Bir de emek yoğun sektörler bunlar. Ücret artışlarından da çok etkilendiler. Dolayısıyla enflasyon kadar kur istemeleri normal. Bunun üzerindeki artışı beklemek ise kolaycılık. Kurdaki tartışmalar uzun sürecek gibi görünüyor. Bu tartışmaları bitirmenin tek yolu var enflasyonu kontrol altına almak."

Merkez Bankası'nın itibarı zedeleniyor

Merkez Bankası'nın yıl sonu enflasyon hedefinin tutmasının zor olduğunu aktaran Arzova, "Sayın Mehmet Şimşek, programın çok iyi çalıştığını ve programın güven boyutunun çok iyi gittiğini söylüyor. Ben buna katılmıyorum. **Programın çalıştığı noktalar var ama enflasyonun yıl sonunda yüzde 36'ya düşeceğine dair henüz güven yok ortada. Şimşek'in açıklamaları önemliydi ancak güven noktasında çok iyimser buldum.** Tam tersine belirli noktalarda güvensizlik daha yüksek.

Halkın iknası konusunda, Merkez Bankası'nın öngördüğü enflasyon hedefiyle halkın kendi yaşadığı ve olacağına inandığı enflasyon arasındaki farkın açılması, Merkez Bankası'nın itibarını zedeliyor. Buradaki en optimal yollardan bir tanesi yıl sonu enflasyon beklentisinin yukarıya doğru taşınması olacaktır diye düşünüyorum. Ben de yüzde 42 üst bandına yakın hatta onun üstünde bir yıl sonu rakamı geleceğini düşünüyorum açıkçası" değerlendirmesini yaptı.

Sırp köylüleri zengin ettik

Enflasyonun özellikle yaz aylarında gıda fiyatlarını katlamasını beklediğini söyleyen Prof. Dr. Arzova, "**Mesela yaz aylarına geldiğimizde tarım gıdalarındaki fiyatların katlanarak artacağını göreceğiz.** Antalya'da narenciye ağaçlarda kalmış durumda. İşçilik maliyetlerinden dolayı kimse toplamıyor. **Ağaçlar süslü yılbaşı ağacı gibi.** Devletin bu durumda devreye girip bunları depolarına koyması gerekir. Vatandaşlara bedava dağıtın, okullarda dağıtın kardeşim. Bu sene satamadı çiftçi seneye satamadı, ağacını keser. Tarım Bakanlığı ne iş yapıyor, nelerle uğraşiyor hangi dünyada yaşıyorlar o kadar merak ediyorum ki! **Kolay iş ne, et fiyatları mı yükseldi, git ithla et. Kimi zengin et? Sırp köylüsünü zengin et. İnan ki Sırbistan'da köylere gitsen bizi öpücüklerle karşılarlar. Zengin oldu köylüleri.** Macaristan'a gitsen aynı şey. Arjantin en çok eti bize ithal etti. Biz bunları çiftçimize destek olarak versek, et fiyatlarını, süt fiyatlarını düşürsek, enflasyon da düşer" dedi.

Ramazan kolisine yerel seçim bereketi

Temel gıda ürünlerinin yer aldığı Ramazan kolilerinin en büyük müşterisi, 31 Mart seçimlerinde yarışacak belediye başkan adayları oldu.

Barış SEDEF

Temel gıda ürünlerinin yer aldığı Ramazan kolilerinin en büyük müşterisi, 31 Mart seçimlerinde yarışacak belediye başkan adayları oldu.

Bakliyat, sıvı yağ, şeker, un, çay gibi Ramazan ayının temel gıda ürünlerinin yer aldığı Ramazan kolisine ilişkin en canlı talep, 31 Mart'ta gerçekleşecek yerel seçimlerde aday olan siyasilerden geldi. İstanbul Gıda Toptancılar Çarşısı (İGDOT) Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Karlı, hali hazırda en çok Ramazan kolisi talebinin seçimlerde aday olan isimlerden ve siyasilerden geldiğini söyledi.

İftar ve sahur sofralarını zenginleştirmek amacıyla hazırlanan gıda paketlerinin ortak adı olan Ramazan kolisi yardımları, bu yıl da ihtiyaç sahiplerini sevindirecek. Hayır kurumlarının, özel şirketlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve belediye yönetimlerinin ilgi gösterdiği koli yardımlarında bu yıl Ramazan ayına denk gelen yerel seçimlerin bereketi yaşanıyor. 31 Mart Yerel Seçimleri'ne katılan adaylar, bu yıl Ramazan kolilerine en yüksek talebi yaratan kesimi oluşturdu. Ramazan kolisi tedarikçisinin en önemli merkezlerinden İstanbul Gıda Toptancılar Çarşısı'nın (İGDOT) Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Karlı, hali hazırda en çok Ramazan kolisi talebinin seçimlerde aday olan isimlerden ve siyasilerden geldiğini söyledi. İGDOT Yönetim

Kurulu Başkanı Mustafa Karlı, “Bölgemizde esnafımız bu yönde ciddi talepler aldı. Özellikle yerel seçimlerin yaklaşması, İGDOT’u Ramazan kolileri açısından bir nebze de olsa hareketlendirdi” dedi.

Minimum fiyat artışı yüzde 35 seviyelerinde

Arz-talep dengesi tarafında da siparişlerin geçen yıla nazaran nispeten daha yavaş bir şekilde ilerlediğini belirten Karlı, “Maliyet artışları bu taleplerin düşük kalmasında birinci unsur olarak karşımıza çıkıyor. Şu anda gelen taleplerinin büyük kısmı orta boy 600 TL olan kolilerden oluşuyor. Önümüzdeki günlerde arz-talep dengesinde değişiklikler olabilir” değerlendirmesinde bulundu. Koli fiyatlarında ise ebatları ve içeriklerine göre minimum yüzde 35 dolayında maliyet artışı olduğuna vurgu yapan Karlı, “Ramazan ayının son günlerinde yüklü talepler gelebiliyor. Özellikle yerel zincir marketler tarafında ciddi bir yoğunluğun olabileceğini ilerleyen dönemlerde görebiliriz” diye konuştu.

Deprem bölgesi için daha çok talep oluşmalı

700 esnafın faaliyet yürüttüğü İGDOT olarak deprem bölgesine Ramazan kolisi gönderimi için seferberlik yapılması önerisinde bulunan Karlı, “Depremin ilk döneminde bizler 17 tırlık ürün sevkiyatı yaptık. Esnafı aramızla birlikte bu sayı 30 tırı buldu. Ramazan ayı içerisinde de bölgeye ürün gönderme planlamamız var. Ramazan ayında da deprem bölgesindeki vatandaşlarımız için devlet-millet bir seferberlik yapılmalı” açıklamasında bulundu.

Son dakika: Merkez Bankası'ndan krediler için yeni karar

Merkez Bankası para politikasına ilişkin yeni bir dizi sıkılaştırma önlemi aldı. Ticari kredilerde yüzde 2,5 olan aylık büyüme sınırı yüzde 2'ye, İhtiyaç kredilerinde yüzde 3 olan aylık büyüme sınırı yüzde 2'ye düşürüldü. Taahhüt kredilerinde değişikliğe gidilmedi.

Merkez Bankası, sıkı para politikası duruşunu destekleyici ilave önlemler aldı. Kredilerde büyüme oranları yeniden düzenlendi.

Merkez Bankası'ndan yapılan yazılı açıklama şu şekilde:

"Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, sıkı para politikası duruşunu destekleyici ilave sıkılaştırma adımları atmıştır.

Bu doğrultuda, kredi büyümesine dayalı menkul kıymet tesisi kapsamında;

- TL ticari krediler için yüzde 2,5 olan aylık büyüme sınırının yüzde 2'ye indirilmesine,
- İhtiyaç kredilerinde yüzde 3 olan aylık büyüme sınırının yüzde 2'ye düşürülmesine, taahhüt kredilerinde ise yüzde 2 sınırının korunmasına karar verilmiştir.

Kredi büyüme sınırlarına ilişkin uygulamanın etkinliğini artırmak amacıyla, menkul kıymet tesisine ek olarak, kredi büyümesine dayalı zorunlu karşılık tesis edilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Ayrıca, parasal aktarım mekanizmasının güçlendirilmesine yönelik ilave adımlar üzerinde çalışılmaktadır.

“Program işe yarıyor, sabırlı ve kararlı olmalıyız”

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, uygulanan ekonomi programının işe yarayacağına inandıklarını belirterek, “Program henüz çok erken aşamalarda. Sabırlı ve ileriye dönük kararlı olmamız gerekiyor” dedi.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Türkiye'nin uyguladığı ekonomi programının işe yaradığını söyledi.

Bakan Şimşek, Kamu Özel Sektör İş Birliği (KÖİ) Araştırma Merkezi ve DEİK işbirliğiyle İstanbul'da düzenlenen "İstanbul KÖİ Haftası (PPP Week)" etkinliğinde yaptığı konuşmada, eylül ayından bu yana uygulanan ekonomi programa değindi. Ekonomi programının amaçlarını anlatan Şimşek, "Program, fiyat istikrarını sağlamayı, mali disiplini yeniden tesis etmeyi, cari açığı azaltmayı, büyümede yeniden dengelenmeyi ve tabii ki verimliliği ve rekabet gücünü artıracak yapısal reformları hayata geçirmeyi hedefliyor.

Fiyat istikrarı hedefimiz doğrultusunda para politikasında gerekli adımlar atılarak, sıkılaştırma süreci başladı. Ayrıca bazı seçici kredi sıkılaştırmaları, niceliksel sıkılaştırmalar yaptık. Destekleyici maliye ve gelir politikaları uyguladık. Önümüzdeki dönemde de daha destekleyici gelir ve maliye politikalarını uygulamaya devam edeceğiz" diye konuştu.

“Merkez’in rezervleri iyileşti”

"TCMB, yeterli sıkılaştırma yaptığını düşünüyor" diyen Mehmet Şimşek, uygulanan ekonomi programının işe yarayacağına inandıklarını dile getirerek, programın henüz çok erken aşamalarında olduğunu, sabırlı ve ileriye dönük kararlı olunması gerektiğini vurguladı.

Türkiye'nin büyüme sorunu olmadığını belirten Şimşek, "Dengeli bir büyüme patikasıyla cari açığı azaltmak istiyoruz. Türkiye'nin büyüme sorunu yok. Türkiye büyüklük açısından Çin ve Hindistan değil ama kesinlikle en iyi performansı gösteren gelişmekte olan piyasalarla aynı seviyede" diye konuştu.

Merkez Bankası rezervlerinin geçen yıl mayıs ayından bu yana önemli ölçüde iyileştiğini ve ihracatçıların liranın zayıflaması yönündeki çağrılarını nedeniyle son birkaç haftadır baskı altında olduğunu söyleyen Şimşek, şunları kaydetti: "Seçim yaklaşırken birçok spekülasyon var. Seçim sonrası bakış açımızı anlattım. Ama elbette, biliyorsunuz, insanlar geçmişe bakma ve geçmişe geleceğe taşıma eğilimindedir.

Geçen yılın seçim öncesi ile karşılaştırıldığında mevcut koşullar önemli ölçüde farklı olduğundan para politikası seyrinin düzeltilmesi önemlidir. Attığımız diğer adımlar da var. Derecelendirme kuruluşları attığımız adımların sonunda görünümü yükseltti. Piyasaya baktığımızda ise Türkiye'nin risk algısı kredi notundan iki kademe daha iyi ve gerçekten önemli olan da bu."

Yatırım için KÖİ önemli araç"

Toplantıda konuşan Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi Başkanı Burak Dağlıoğlu da kamu-özel sektör işbirliğinin uluslararası doğrudan yatırımcılar için önemli bir araç olduğunu söyledi. Dağlıoğlu, "Türkiye'nin 2003'ten bu yana Cumhurbaşkanı'mız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğindeki başarı öyküsünü hatırlarsanız, altyapı yatırım programı oldukça önemli.

Bu projeler arasında kamu-özel sektör ortaklıkları da önemli bir rol oynuyor" dedi. DEİK Başkanı Nail Olpak ise çevreye odaklanarak büyümeyi sağlamak için kullanılan önemli araçlardan birinin de yatırımlar için KÖİ modeli olduğunu dile getirdi. Olpak, Türkiye'nin KÖİ alanında önemli bir uzmanlığa ve deneyime sahip olduğunu vurguladı.

"Kadınların iş gücüne katılımı artsa milli gelir %20 yükselir"

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Halkbank Üreten Kadınlar Yarışması'nın ödül törenine katıldı. Burada bir konuşma yapan Şimşek, Türkiye'de kadınların iş gücüne katılım oranının yüzde 66 olan OECD ortalamasına çıkması halinde milli gelirin yüzde 20 artacağını belirterek, "Yüzde 20 daha büyük ekonomi şu demek: İlave 210 milyar dolar gayrisafi yurt içi hasıla demek. Dolayısıyla kadınların iş gücüne ve iş hayatına katılımını teşvik edecek her türlü adımın arkasındayız" dedi.

06.03.24

220 bin kadın girişimciye 58,5 milyar TL

Halkbank Genel Müdürü Osman Arslan da hayata geçirdikleri Kadın Girişimci Kredi Destek Paketi ile 3 yılda 220 bin kadın girişimciye 58,5 milyar lira finansal destek sunduklarını söyledi. Arslan, "Gururla ifade edebilirim ki; sektörde kullanılan kadın girişimci kredilerinin yaklaşık yüzde 50'sini tek başımıza finanse ediyoruz. Başarı hikayesine ortak olduğumuz kadın girişimci müşteri sayımızı da 2024 yıl sonuna kadar 250 bine çıkarmayı hedefliyoruz" dedi.

Hazine borç faizine çalışacak

Hazine'nin borç ödeme projeksiyonları, ilk kez geçen yıl yaşanan "ana paradan daha fazla faiz ödeme" pozisyonunun, 2027'ye kadar süreceğine işaret ediyor.

Mehmet KAYA/ANKARA

Son dönem olağanüstü yükselen faizler nedeniyle Türkiye'nin iç ve dış borçlanmasında büyük yok oluştu. Bu yük, geçen yıl ilk kez yaşanan "anaparadan daha fazla faiz ödeme" durumunun, mevcut iç borç yapısı nedeniyle 2027'ye kadar devam edeceğini gösteriyor. Bunun ötesinde, mevcut borç yapısı nedeniyle oluşan yük, 2027 ve sonrası vadeli iç borçlanma nedeniyle büyük tutarlarda oluştu. Ekonomide, görünür gelecekte kamunun vergi ve borçlanma ile finanse etmesi gereken yük, her geçen yıl artacak. Bu durum, genel ekonomik gelişme için kamu kaynağı kullanımını da büyük oranda kısıtlayacak.

Dış borç yükü 2029 ve sonrası zorlayacak

Ekonominin OVP ile belirlenen 2026 ve sonrası için de yapılan senaryolar çerçevesindeki borç yükü, 2024-2027 için yapılan hesaplamada 3 trilyon 366 milyar TL anapara, 4 trilyon 912 milyar TL faiz ödemesi yapılacağını gösteriyor. Dış borçlarda ise daha uzun vadeli borçlanmalar yapıldığı için projeksiyonlar 2029 ve sonrasına uzanıyor. Bu kapsamda mevcut görünümde 2029 ve sonrası için dış borç yükü anaparada 111.2 milyar dolar, faizde ise 46.9 milyar doları gösteriyor.

Kamu finansman yönetimi açısından yıllık bazda bakıldığında ise Türkiye 2024'te yılbaşı projeksiyonuna göre 657.1 milyar TL anapara, 689.6 milyar TL faiz ödeyecek. 2025'te ise Şubat ayı projeksiyonuna göre 512.2 milyar TL anapara, 698 milyar TL faiz, 2026'da ise 181.2 milyar TL anapara, 533.3 milyar TL faiz ödeneceği tahmini yapıldı.

Vergi ve borçla finanse edilecek

Türkiye'nin borç projeksiyonunda son yıllardaki enflasyon ve borçlanma maliyetlerindeki yükselişle olağanüstü bozulma yaşandı. Örnek olarak, 2020 itibarıyla 2023 için 172.6 milyar TL anapara, 96.8 milyar TL'lik bir faiz ödemesi projeksiyonu yapılmıştı. Türkiye'de 2023'te gerçekleşmenin çok farklı olması yanında, faiz ödemeleri anapara ödemelerinin üzerine çıktı. 2023 sonunda 452.9 milyar TL anapara, 544.2 milyar TL faiz ödemesi gerçekleşti.

Ekonomik kalkınmayı büyük oranda etkileyecek

Uzmanlar, Hazine'nin her ay güncellediği ve yıllık olarak hesapladığı projeksiyonların, plan ufk u dışındaki tutarlarında senaryoların genellikle iyimser tutulduğunu, bu varsayımlar altında dahi ciddi bir yük oluştuğunu vurguladılar. Bu durumun, Türkiye'nin gelecekte kamu eliyle yürütmesi gereken ekonomik kalkınmayı da büyük oranda etkileyeceğini kaydettiler. Her ne kadar yıllık bütçelerde kamu yatırımlarına yönelik olarak tutarlar yer alsada da, gelecekte borçların getirdiği yüklerin hem borç çevrimi, hem de vergilerle finanse edilmesinin mali alan üzerinde baskı oluşturmaya devam edeceği kaydediliyor.

Yıllık olarak cari yıl projeksiyonlarındaki düşüşler, aylık bazda yapılan ödemeler ve borçlanmalar sonrası değişimleri, kur, faiz vb. unsurların da etkisiyle yıllık olarak değişimleri de gösteriyor. Hemen her ay, uzun vadedeki sonuçlarda ciddi yükselişler devam ediyor.

Merkezi yönetim iç borç ödeme projeksiyonları (yıllık) (1) (milyon TL)

Projeksiyon Zamanı (2)	ANAPARA 2024		FAİZ (4)	
	Ocak	Şubat	Ocak	Şubat
2024 (3)	657.122	651.153	689.598	649.160
2025	465.435	514.245	649.536	698.937
2026	181.175	181.175	496.733	533.260
2027+	1.905.519	2.019.877	2.829.012	3.030.944
Toplam	3.209.252	3.366.451	4.664.879	4.912.300

(1) "Projeksiyon Zamanı" nda belirtilen ayda merkezi yönetim iç borç geri ödeme tahminlerinin yıllar itibarıyla dağılımını göstermektedir. (2) İlgili ayın birinci gününde yapılan projeksiyonları ifade etmektedir. (3) Söz konusu projeksiyon rakamları ilgili ay ile 2024 yıl sonu arasındaki merkezi yönetim iç borç ödeme tahminlerini göstermektedir. (4) Değişken faizli senetlerin ödeme projeksiyonları makro tahminlere bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir.

Merkezi yönetim dış borç ödeme projeksiyonları yıllık(*) (**) (milyon ABD Doları)

Projeksiyon Zamanı (***)	ANAPARA 2024		FAİZ	
	Ocak	Şubat	Ocak	Şubat
2024 (****)	10.546	10.394	6.730	5.927
2025	14.434	14.351	6.115	6.115
2026	12.452	12.377	5.242	5.249
2027	12.126	12.058	4.584	4.597
2028	10.360	10.325	3.827	3.846
2029+	51.863	51.714	20.834	21.170
Toplam	111.780	111.219	47.332	46.904

(*) "Projeksiyon Zamanı" nda belirtilen ayda merkezi yönetim dış borç geri ödeme tahminlerinin yıllar itibarıyla dağılımını göstermektedir. (**) SDR Tahsisatı tutarlarını içermemektedir. (***) İlgili ayın birinci gününde yapılan projeksiyonları ifade etmektedir. (****) "Projeksiyon Zamanı" ile 2024 yıl sonu arasındaki döneme ilişkin merkezi yönetim dış borç geri ödeme tahminlerini göstermektedir.

Bloomberg: Türkiye tüketerek büyüyor: Yıl sonu enflasyon hedefi zor

Bloomberg, Türkiye'nin büyüme rakamlarını değerlendirdiği analizde, üç aylık GSYİH artışının yüzde 1 ile tahminlerin üzerinde gerçekleştiğini ifade ederek, tüketimin ise faiz artışlarına rağmen direncini koruduğunu aktardı. Analizde Türkiye'nin büyümesini tüketimle gerçekleştiği de ifade edildi.

Tüketici harcamalarının bu seviyede devam etmesi halinde Merkez Bankası'nın yıl sonu yüzde 36 enflasyon hedefine ulaşmasının zor görüldüğüne dikkat çekilen **Bloomberg** haber analizinde şu bilgilere yer verildi:

"Türkiye'nin 1,1 trilyon dolarlık ekonomisi tahmin edilenden çok daha hızlı büyüyerek, **Merkez Bankası**'nın büyük faiz artışlarını gerçekleştirdiği iki çeyrek boyunca daralmadan kaçındı. Yayınlanan verilere göre, gayri safi yurtiçi hasıla dördüncü çeyrekte mevsimsellikten ve çalışma günlerinden arındırılmış olarak önceki üç aya kıyasla yüzde 1 arttı. Bu, **GSYH**'nin sadece yüzde 0,3 büyüdüğü üçüncü çeyreğe kıyasla hafif bir hızlanmaya işaret ediyor.

"Tüketim odaklı büyüme görmeye devam ediyoruz"

Hane halkı harcamaları ve yatırımları dördüncü çeyrekte, Bloomberg'in ekonomistlerle yaptığı ankette medyan değeri yüzde 0,3 olan tahminlerin biri hariç hepsinden daha yüksek bir artış sağladı. Ekonomi yılın tamamında yüzde 4,5 büyüdü. Türk Ekonomi Bankası kıdemli ekonomisti Okan Ertem, "**İthalattaki ivme kaybı ve net ihracatın GSYH'ye katkısının sifıra yaklaşmasından da anlaşılacağı**

üzere, daha yavaş bir hızda da olsa tüketim odaklı bir büyüme görmeye devam ediyoruz" dedi.

Haziran ayından bu yana daha sıkı para politikasına yönelim, gayri safi yurtiçi hasılanın yarısından fazlasını oluşturan tüketim üzerinde kısıtlamalar getirmeye çalışıyordu. Amaç, enflasyonda bir yavaşlama sağlamak. Yine de yıllık bazda bile ekonomi geçen çeyrekte beklenenden çok daha iyi bir performans göstermişti ve GSYH bir önceki yıla göre yüzde 4 büyümüşü. Bu oran **Bloomberg'in** bir başka anketindeki medyan tahmin olan yüzde 3,5'in üzerindeydi ancak üçüncü çeyrekte yukarı yönlü revize edilen yüzde 6,1'lik artışa kıyasla bir yavaşlama söz konusuydu.

Ekonomi düşük vitese geçti

Görünümün daha az iyimser olması, **Merkez Bankası'nın** ocak ayına kadar yaptığı toplam 36,5 puanlık faiz artışına ek olarak yeni faiz artışlarını değerlendirmeyeceği anlamına gelmiyor. Yeni Başkan **Fatih Karahan**, Türkiye'de ücret artışlarının ardından iç talebin canlanması halinde daha fazla sıkılaştırma yapılabileceğinin sinyalini verdi bile.

Ekonomi düşük vitese geçerken, tüketici harcamalarının dayanıklılığı, enflasyonu yıl sonuna kadar yüzde 36'ya, yani önümüzdeki aylarda ulaşması beklenen zirve seviyesinin yaklaşık yarısına çekmeye çalışan Karahan için bir zorluk teşkil edebilir. Geçen yılın son üç ayında sanayi üretimindeki üç aylık daralma, perakende satışlardaki hafif genişlemeyle tezat oluşturuyor. Bu artış kısmen, tüketicilerin mart ayındaki yerel seçimler öncesinde daha yüksek ücret beklentisiyle alışverişlerini öne çekmesiyle kredi kartı harcamalarında görülen artışa bağlanıyor.

Türkiye Garanti Bankası ekonomistleri bu ay yayınladıkları bir raporda, büyük veri göstergelerinin "tüketimin Kasım ayından bu yana daha fazla yavaşlamadığına işaret ettiğini" söyledi. Raporda, "İç talep arzdan daha güçlü olmaya devam ediyor ve hem enflasyon hem de cari açık üzerinde risk oluşturuyor" denildi.

Mahfi Eğilmez: Türkiye'de kayıt dışı enflasyon var: İnsanlar TÜFE'ye inanmıyor

Ekonomist Dr. Mahfi Eğilmez, insanların TÜFE rakamlarını gerçekçi bulmadığını ifade ederek, "Türkiye'de son dönemlerde her konuda olduğu gibi enflasyon konusunda da ciddi bir optik yanılsama yaşanıyor. İnsanların çoğu gerçek enflasyonun yüzde 67 olmadığını, bunun en az iki katı olduğunu öne sürüyor" dedi.

Mahfi Eğilmez, Türkiye İstatistik Kurumu'nun açıkladığı enflasyon rakamlarını değerlendirdiği yazısında, insanların TÜFE (Tüketici Fiyat Endeksi) rakamlarını gerçekçi bulmadığını hatta bir yılda en az iki kat enflasyonla karşı karşıya kaldığını aktardıklarını söyledi.

Türkiye'de enflasyon konusunda ciddi bir 'optik yanılsama' yaşandığına değinen Mahfi Hoca, yazısında şu görüşlere yer verdi:

Greedflasyon örneği verdi

"Optik yanılsama; algılanan görüntüler ile nesnel gerçekliğin farklı olduğu durumlar için kullanılan bir ifadedir. Duyularımızın elde edip beyne gönderdiği bilgiler, bilgi kaynağının fiziksel durumuyla tam olarak uyuşmayan bir algı oluşturabilir. Bu gelişmenin sonucu olarak gerçeği görmekten uzaklaşmış oluruz. Bu duruma optik yanılsama deniyor. Saydam ortamda bulunan bir gözlemci,

farklı bir saydam ortamdaki cisme baktığında o cisim olması gerekenden farklı boyutta ya da düzeyde görünür.

Örneğin su dolu bir havuza üstten bakıldığında, havuzda yüzen balık, olduğundan daha farklı bir konumda görünür. Algılamada ortaya çıkan bu yanılsama, ışığın ikinci ortama geçerken doğrultu değiştirmesi yani ışığın kırılmasıyla meydana gelir.

Sosyal bilimlerde optik yanılsama, fizik bilimlerden farklı olarak, insan yapımı yanılsamalar şeklinde ortaya çıkar. Bunların en bilinenleri bilanço ya da bütçe makyajlaması, enflasyon, kur ve işsizlik oranlarının olduğundan düşük, kişi başına gelirin, büyüme oranının yüksek gösterilmesi gibi illüzyonlardır.

Greedflasyon; üretici ve/veya satıcıların yüksek enflasyonun yarattığı ortamdan yararlanarak sattıkları mal veya hizmetlerin satış fiyatlarını enflasyonun da üzerine artırmalarıdır. İngilizcede açgözlü anlamına gelen greed sözcüğüyle şişme anlamına gelen enflasyon sözcüğünün birleştirilmesiyle oluşan greedflasyon ifadesi Türkçeye açgözlülük enflasyonu diye çevrilebilir.

TÜFE değişim oranı referans alınır

TÜİK'in açıkladığı verilere göre eldeki 12 aylık son enflasyon verisi (TÜFE) yüzde 67'nin biraz üzerinde bir orana işaret ediyor. Bu durumda geçen yılın Şubat ayından bu yana fiyatı yüzde 67'nin üzerinde artmış mal ve hizmetlerin tamamı greedflasyon kapsamına giriyor demektir. Bununla birlikte yüzde 67'lik oranı esas almanın bazı sorunları var:

(1) Enflasyonun yüzde 67 olması demek ekonomideki her mal veya hizmetin fiyatının bu oranda artmış olması anlamına gelmiyor. Bu, bir ortalama orandır. Bazı mal veya hizmetlerin fiyatı yüzde 67'den az, bazıları da daha fazla artmış olabilir. (2) Yüzde 67 oranındaki enflasyon hesabının yapıldığı TÜFE sepeti, ekonomideki binlerce çeşit mal ve hizmet arasından anketler yoluyla seçilmiş 406 mal ve hizmetten oluşan bir sepettir. Dolayısıyla bütün mal hizmetleri temsil etmez.

Bütün bunlara karşın insanlar bir mal veya hizmetin fiyatına baktıklarında ve geçmişle karşılaştırmak istediklerinden genellikle TÜFE değişim oranını referans alırlar. **Herhangi bir malın bir yıl önceki fiyatı 100 TL iken bir yıl sonra 167 TL olmuşsa o malın fiyatının enflasyon oranında artmış olduğundan söz edilir ama ortada bir greedflasyon olduğu iddia edilmez. Buna karşılık aynı malın fiyatı 200 TL'ye yükselmişse aradaki farkın 67 TL'lik kısmı normal enflasyon, kalan 33 TL'lik kısmı ise greedflasyon olarak algılanır.**

Bu gerçekten böyle midir? Yoksa ortada bir optik yanılsama mı söz konusu?

Enflasyona kimin neden olduğu belirlenemiyor!

Bu soruya yanıt ararken önce gerçek enflasyonun ne olduğuna karar vermemiz gerek. Çünkü insanlar TÜFE oranının gerçeği yansıttığına inanmıyor. **Diyelim ki ENAG grubunun ölçümü olan yüzde 121 dolayındaki e-TÜFE enflasyonunu dikkate alırsak bu kez söz konusu malı fiyatı bir yılın sonunda aslında 221 TL olması gerekirken 200 TL olmuşsa burada greedflasyon söz konusu değildir.** Hatta bu malın fiyatı ortalama enflasyonun bile gerisinde kalmış demektir.

Türkiye’de son dönemlerde her konuda olduğu gibi enflasyon konusunda da ciddi bir optik yanılısama yaşanıyor. Bu yanılısama, bu duruma kimin neden olduğunu belirleme konusunda da devam ediyor. **İnsanların çoğu gerçek enflasyonun yüzde 67 olmadığını, bunun en az iki katı olduğunu öne sürüyor ama buna kimin neden olduğu meselesine gelince satıcıları, ev sahiplerini veya bankaları suçlamaya başlıyorlar.**

Türkiye’de greedflasyon mu var yoksa optik yanılısama mı? Gerçek veriler üzerinden değerlendirilme yapılamadığı sürece bu soruya doğru yanıt vermek mümkün olmayacak. Buna karşılık TÜİK’in açıkladığı enflasyon oranıyla ENAG’ın açıkladığı enflasyon oranı arasındaki farka kayıt dışı enflasyon diyebiliriz. **Böylece Türkiye, öteden beri bilinen kayıt dışı ekonomi, kayıt dışı gelir, kayıt dışı istihdam gibi kavramlara kayıt dışı enflasyonu da ekleyerek literatüre katkı yapmış olabilir."**

Mansur Yavaş 'Türkiye'de bir ilk' diyerek duyurdu

Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş, 5 yıllık görev dönemindeki mali faaliyetlerdeki gelişmeleri içeren Seçim Öncesi Mali Raporu'nu açıkladıklarını duyurdu. Yavaş, "Halktan aldığımız paranın hesabını kuruşu kuruşuna halka vermeye devam edeceğiz." dedi.

Ankara Büyükşehir Belediyesi, Seçim Öncesi Mali Raporu'nu internet sitesi üzerinden yayınladı.

Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş'ın göreve geldiği 8 Nisan 2019 tarihi ile 31 Aralık 2023 tarihi arasındaki gelişmeleri gösteren mali tabloların açıklandığı rapora göre, borçlarda 5 yılda 1 milyar 858 milyon 913 bin dolar azalma oldu.

Mansur Yavaş, sosyal medya hesaplarından yaptığı paylaşım ile 5 yıllık görev dönemindeki mali faaliyetlerdeki gelişmeleri içeren Seçim Öncesi Mali Raporu'nu açıkladıklarını duyurdu.

Yavaş, şu ifadeleri kullandı:

“Temiz, şeffaf siyaset için mal varlığımı kamuoyuna açıklamıştım. Türkiye’de bir ilk... Şimdi de seçimden sonra Belediyeyi nasıl devir aldığımızı ve seçime giderken nereye getirdiğimizi gösteren Belediyemizin 2019-2024 yılları arası 5 yıllık mali işlemlerimizdeki gelişmeleri gösteren Seçim Öncesi Mali Raporu’muzu açıklıyoruz. Halktan aldığımız paranın hesabını kuruşu kuruşuna halka vermeye devam edeceğiz. Rapora ulaşmak için: <https://www.ankara.bel.tr/dokumanlar/saydamlik-ve-hesapverilebilirlik/secim-oncesi-mali-raporlar>.”

Faiz artırılır mı, ne zaman, izin çıkar mı?

Alaattin AKTAŞ

06 Mart 2024 Çarşamba

Enflasyon ocak ayından sonra şubatta da yüksek gelince politika faizine ilişkin sorular da peş peşe sorulmaya başlandı.

Faizle ilgili soruları başlıktaki gibi üç grupta topladım.

- Bir; faizi artırmak gerekecek mi?
- İki; gerekecek gibiyse ne zaman?
- Üç; gerekecekse bile buna izin verilir mi?

Şimdi sırayla gidelim...

Artış gerekir mi?

Bu sorunun yanıtı en azından kağıt üstünde Merkez Bankası tarafından verildi. Para Politikası Kurulu'nun son toplantısına ilişkin açıklamada ne denildi:

“Enflasyon görünümünde belirgin ve kalıcı bir bozulma öngörülmesi durumunda para politikası duruşu sıkılaştırılacaktır.”

Acaba TÜFE’de ocak ve şubatta kaydedilen yüzde 6.70 ve yüzde 4.53’lük artışlar Merkez Bankası’nca **“Olabilir, normal”** diye mi görülüyor? Ocak ayı oranı pek rahatsızlık yaratmamış gibiydi, o aya özgü bir durum olarak nitelenmişti ama şubatla ilgili bir olarak ne düşünüldüğünü bilmiyoruz.

Aslında daha önemli olan Merkez Bankası bu oranlara da bakarak enflasyon görünümünde belirgin ve kalıcı bir bozulma öngörüyor mu?

Eğer Merkez Bankası bu görüşte değilse, yani enflasyonun gelecek aylardaki seyrine ilişkin bir kaygısı yoksa, faiz artışına tabii ki gerek duyulmayacak, böyle bir konu gündeme bile gelmeyecektir.

Gerekirse ne zaman?

Merkez Bankası dün yayımladığı şubat ayı fiyat gelişmeleri raporunda TÜFE'de süregelen bir alışkanlığa dikkat çekiyor. Raporda **“Geriyeye doğru endeksleme eğiliminin devam eden yansımalarıyla hizmet grubunda genele yayılan fiyat artışlarının sürdüğü”** vurgulanıyor.

Aslında bu endeksleme eğilimi ne yeni, ne de yakın zamanda bitecek. Dolayısıyla bu endeksleme devam edeceğine göre Merkez Bankası bu gerçekten yola çıkarak gelecek aylar için bir risk görecektir mi?

Elbette bu eğilim tek başına faizleri gözden geçirmek için yeterli değil, başka etkenler de devreye girmeli.

Örneğin mart ve nisan aylarındaki fiyat artışlarının genel düzeyi. Hangi etkenlerden kaynaklandığı da önemli olacak tabii ki ama genel düzey büyük önem taşıyor.

Merkez Bankası mevsimsellikten arındırılmış enflasyonu ocak ve şubatta yüzde 4 ve yüzde 3 dolayında bekliyordu. Oysa gerçekleşme yaklaşık yüzde 5 ve 4'e oldu. Yaklaşık diyorum, çünkü mevsimsellikten arındırma konusunda çeşitli hesaplamalar mevcut ve çok kesin bir oran vermek zor. Mevsimsellikten arındırılmamış enflasyon ise yüzde 6.70 ve yüzde 4.53'ü buldu; bunlar zaten ilan edilen oranlar.

Merkez Bankası'nın yılın tümüne ilişkin aylık tahminini dün de yazdım. Mevsimsellikten arındırılmış artış tahmini mart-haziran döneminde aylık yüzde 3. Ama bu dönemde yüzde 3'ün çok üstünde oranlar gelirse Merkez Bankası bu durumu **“Enflasyonda kalıcı bir bozulma”** olarak okuyacak mı?

Hatırlayalım; enflasyon raporunun açıklandığı toplantıda Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Cevdet Akçay ne demişti:

“Yıllık yüzde 36 tahminimizden feragat etmeye hiç niyetimiz yok ama bunun ulaşılamaz olduğunu gördüğümüzde; nedir temel kriter dersiniz şöyle anlatayım, yıllık enflasyon aşağı geliyor ama aylık enflasyonun ana eğiliminde düzelme durmuş, durağanlaşmış, bizim için alarm. Yıllığın aşağı geliyor olması önemli değil. O gözlemlediğimiz göstergede eğer gerekli iyileşmeyi görmüyorsak bizim için alarmdır, dolayısıyla gerekli tedbirleri alırız.”

Yıllık oran zaten mayısa kadar yukarı gidecek de, aylıkta da umulanın ötesinde oranlar yaşanırsa demek ki faizin artırılması gündeme gelebilecek. Bu da en erken mayıs gibi olabilir, görünen öyle.

Yabancılar faiz daha erken ve daha yüklü artırılsın istiyor; örneğin şimdiden nisan için 5 puan sipariş(!) edenler var. Onlar isteyecek tabii ki; hatta faiz artışı yetmez, öncesinde ya da en azından eş zamanlı olarak kur da artmalı ki “hem gelirken, hem alırken” kazanabilsinler.

06.03.24

Peki ya izin verilir mi?

Yıllık enflasyonun mayıstan sonraki üç ayda 25 puan kadar düşmesi, **Cevdet Akçay'ın çizdiği çerçeveye uygun gidilirse** faizlerin indirilmesini gerektirmeyecek; çünkü aylık oranlara bakılacak.

Ama bakın şöyle bir durum ortaya çıkabilir...

Baz etkisi haziranda başlayacak, temmuz ve ağustosta ise çok belirginleşecek. Üç ayda yıllık oran 25 puan kadar düşecek. Bu durum, aylık oranlar Merkez Bankası'nın öngördüğünün çok üstünde artsa bile yaşanacak. Şimdi bu durumda bir yandan aylık tahmini şaşacak olan Merkez Bankası faiz artırmak ama diğer yandan yıllık oran gerilediği için siyasetçiler faiz indirmek isterse ne olacak? Bu durumda bir bilek güreşi yaşar mıyız?

Hayır yaşamayız!

Siyaset ne isterse o olur!

Bu varsayım bir yana faizi artırmak yönündeki isteklere siyaset nasıl yaklaşır dersiniz?

Bu sorunun yanıtını Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in seçimden sonra yabancı yatırımcıların Türkiye'ye olan ilgisinin çok artacağı yolundaki açıklamasının satır aralarında aramak gerekir.

Yabancı şimdi değil de niye seçim sonrasında gelecek ki? İktidar ve ekonomi yönetimi değişmeyeceğine göre değişecek olan ne?

Faizi mi artıracamız, kuru mu; ikisini birden mi?

Enflasyonu düşürmede ulusal paranın reel olarak değerlendirilmesinin önemine vurgu yapıldığını hatırlatmak isterim.

Bütün bunlar sanki seçim sonrasında, sanki mayısta bir faiz artışına gidilebileceğinin işareti gibi...

Sosyal güvenliğin bütçeye yükü 2023'te hafifledi

Naki BAKIR

06 Mart 2024 Çarşamba

Bütçeden sosyal güvenlik sistemine aktarılan toplam kaynağın oranı 2023 yılında yüzde 12,9'a kadar düştü. Sosyal güvenlik, son 20 yıl içinde aynı oranda olmak üzere 2006'dan sonra 2023'te ikinci kez bütçeden en düşük payı aldı.

Ülke genelinde 15 milyonun üzerindeki emeklinin beklediği iyileştirmeler kaynak olmadığı gerekçesiyle henüz karşılık görmezken, bütçeden sosyal güvenlik sistemine yapılan transferlerin payı 2023 yılında son 20 yılın en düşük düzeyinde gerçekleşti.

Yıllara göre sosyal güvenlik transferlerinin bütçe harcamaları ve milli gelirdeki payı						
	Transferler (Milyon TL)	Değişim (%)	Bütçe Harc. (Milyon TL)	Transfer/ Bütçe H. (%)	Cari f. GSYH (Milyon TL)	Transfer/ GSYH (%)
2003	15.883,6	64,0	140.454,8	11,3	472.171,8	3,4
2004	18.830,0	18,5	141.020,9	13,4	582.852,8	3,2
2005	23.322,0	23,9	146.097,6	16,0	680.275,8	3,4
2006	22.892,0	-1,8	178.126,0	12,9	795.757,1	2,9
2007	33.060,2	44,4	204.067,7	16,2	887.714,4	3,7
2008	35.016,4	5,9	227.030,6	15,4	1.002.756,5	3,5
2009	52.599,7	50,2	268.219,2	19,6	1.006.372,5	5,2
2010	55.244,3	5,0	294.358,7	18,8	1.167.664,5	4,7
2011	52.772,2	-4,5	314.606,8	16,8	1.404.927,6	3,8
2012	58.728,3	11,3	361.886,7	16,2	1.581.479,3	3,7
2013	71.263,8	21,3	408.224,6	17,5	1.823.427,3	3,9
2014	77.335,9	8,5	448.752,3	17,2	2.054.897,8	3,8
2015	79.038,8	2,2	506.305,1	15,6	2.350.941,3	3,4
2016	108.073,5	36,7	584.071,4	18,5	2.626.559,7	4,1
2017	128.182,9	18,6	678.269,2	18,9	3.133.704,3	4,1
2018	150.530,4	17,4	830.809,4	18,1	3.761.165,6	4,0
2019	196.797,5	30,7	1.000.026,9	19,7	4.317.809,8	4,5
2020	248.846,2	26,4	1.203.737,1	20,7	5.048.567,9	4,9
2021	252.084,0	1,3	1.603.545,1	15,7	7.256.141,7	3,5
2022	389.030,6	54,3	2.942.747,7	13,2	15.011.776,0	2,6
2023	849.845,0	118,5	6.585.455,5	12,9	26.276.307,4	3,2
2024	1.512.880,0	78,0	11.089.037,4	13,6	41.159.000,0	3,7

SGK'nın 2023 profili

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) 2023 yılına ilişkin mali gerçekleşmeleri belli oldu. Buna göre geçen yıl merkezi yönetim bütçesinden sosyal güvenlik sistemine yapılan transferlerin toplam tutarı cari olarak yüzde 118,5 artışla 849,8 milyar liraya ulaştı. Geçen yıl temmuzda çıkarılan ek bütçe ile yılın tümünde yüzde 123,8 artışla 6 trilyon 585,5 milyar liraya ulaşan bütçe harcamalarının yüzde 12,9'luk bölümünü sosyal güvenlik transferleri oluşturdu.

Bütçeye yükü hafifledi

Böylece son 20 yıllık dönem içinde sosyal güvenlik, 2006'daki ile aynı oranda olmak üzere 2023'te ikinci kez bütçeden oransal olarak en düşük payı aldı. 2003 yılında bütçenin yüzde 11,3'n oluşturan söz konusu transferlerin oranı 2004'de yüzde 13,4'e, 2005'te yüzde 16'ya çıkmış, 2006'da ise yüzde 12,9'a düşmüştü.

Ancak söz konusu pay izleyen dönemde hızla artarak 2008'de yüzde 15'i, 2020 yılında da yüzde 20'yi aşmıştı. Son üç yılda ise bütçede sosyal güvenliğin payında sürekli düşüş yaşandı.

2021'de yüzde 15,7'ye, 2022'de yüzde 13,2'ye inen söz konusu pay, geçen yıl yüzde 12,9 olarak ikinci kez son 20 yılın en düşük düzeyinde gerçekleşmiş oldu. Sosyal güvenlik transferleri, 2023 yılında cari fiyatlarla 26 trilyon 276,3 milyar lira olan gayri safi yurt içi hasılanın yüzde 3,2'sini oluşturdu. 2003 yılında yüzde 3,4 olan bu oran, 2020 yılında yüzde 5'e yaklaşmış, 2022'de ise yüzde 2,6'ya düşmüştü.

Bütçeden hangi transferler yapılıyor?

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 81 inci maddesinin 3'üncü fıkrası uyarınca her ay SGK tarafından tahsil edilen malullük, yaşlılık, ölüm ve sağlık sigortası ile genel sağlık sigortası priminin dörtte biri kadar "devlet katkısı" Kurum'a ödeniyor.

Makam, görev, temsil, terör emsal tazminatları, harp malullüğü zamları, emekli ikramiyeleri, faturalı demeler ve ek karşılıklar, emeklilere "ek ödeme", devletçe üstlenilen Genel Sağlık Sigortası (GSS) primleri ve yatırım teşvikleri kapsamında işverenlerin sigorta primi giderleri gibi farklı kalemlerde sosyal kesimlere yönelik devletçe üstlenilmiş çeşitli demeler dolayısıyla da merkezi yönetim bütçesinden SGK'ya transferler gerçekleştiriliyor.

2024'te 1,5 trilyonluk transfer hedeflenmişti

Geçen yılın sonlarında yasalaşan 2024 Mali Yılı Bütçesi kapsamında, bu yılın tümünde SGK'nın gelirlerinin 3 trilyon 300,9 milyar, giderlerinin 3 trilyon 686,5 milyar lira olacağı ve Kurum'un yılın tümündeki açığının 385,7 milyar liraya ulaşacağı

öngörölmüş, bütçeden sisteme yapılacak toplam transferler de 1 trilyon 512,8 milyar lira olarak belirlenmişti.

Ancak 2023 yılındaki SGK açığının hem başlangıç hedefine hem de 2024 bütçesi kapsamında yapılan gerçekleştirme tahminine göre düşük kalması ve başlangıçta 582,5 milyar lira olarak öngörölen, yeni bütçe kapsamında 909,1 milyar lira düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilen transferlerin de 849,8 milyar lira ile daha düşük gelmesi dolayısıyla, 2024 hedefleri revizyona muhtaç hale geldi.

SGK'nın 2023 açığı 39,4 milyar lira

Aktif sigortalılardan yapılan prim tahsilatının yanında bütçe transferleri, yapılandırma gelirleri ve diğer alanlar ile birlikte Kurum'un yıllık geliri 2023'te önceki yıla göre yüzde 119,3 artışla 2 trilyon 193 milyar lira olurken; büyük bölümü emekli aylığı ödemeleri ve sağlık harcamaları olmak üzere toplam gideri de yüzde 114,7 artışla 2 trilyon 232,3 milyar liraya ulaştı.

Bunun sonucunda 39,4 milyar lira açık veren SGK'ya "açık finansmanı" için de 52,8 milyar lira aktarıldı. 2023 yılında SGK'nın gelirlerinin 1 trilyon 523 milyar, giderlerinin 1 trilyon 582,2 milyar lira ve yıllık açığının 59,2 milyar lira olacağı öngörölmüştü. 2024 bütçesi kapsamında ise SGK'nın 2023 yılı gelirlerinin 2 trilyon 91,7 milyar, giderlerinin 2 trilyon 205 milyar ve açığının 113,3 milyar liraya ulaşacağı tahmin edilmişti. Buna göre Kurum'un açığı yılın başında öngörölen ve 2024 bütçesi kapsamında yapılan gerçekleştirme tahminlerinin altında geldi.

Yapay et anamızın ak sütü gibi helal

Mine ATAMAN

06 Mart 2024 Çarşamba

Singapur İslam Konseyi “ekili/ kültür et helal” diyerek yapay etin yenilmesine onay verdi. Konsey; yapay et ile ilgili gelişmeyi “sürdürülebilir gıda çözümlerine yönelik küresel bir ivme” olarak duyurdu.

Kültür et Singapur’da 2020 yılından beri satışıydı. “Helal pazarı” sadece Müslümanların değil tüm dünyada 1 milyardan fazla insanın tercihi.

275 milyar dolarlık helal et pazarının 2032’de 723,7 milyar dolar olması öngörülüyor. İklim felaketi, zorlaşan tarımsal faaliyetler nedeniyle yoksulların gıda güvenliği ve güvencesi tehlike altında. Tahmin edilemezlik kurumları etikle sınıyor/zor kararlar almaya itiyor. Fao, gıda hakkı için; “kültürlere ve inançlara saygılı olmalıdır” diyor. Bu anlamda, karar beslenme kültürü için devrim niteliğinde.

Singapur İslam Konseyi’nin aldığı karar sonrası gözler; İslam Ülkeleri Standartlar ve Metroloji Enstitüsü’nün vereceği küresel karara çevrildi. MUIS’in emsal teşkil eden kararı alternatif protein ve yapay gıda endüstrisini sevindirirken, Singapur’un da insanlığın geleceği konusunda ne kadar cesur olduğunu bir kez daha ortaya koydu.

Paris 2024 Olimpiyatları'nın karbon ayak izini düşürmek için kolları sıvadı

Statlarda geri dönüşüm malzemedan yapılmış 11 bin koltuk konuklarını bekliyor, alanda 50 binden fazla geri dönüştürücü olacak. Modacı Setella McCartney, “iklim değişikliği ile mücadelede çevre dostu çözümler için moda belirlen yasaklar getirilmesi” çağrısında bulundu.

Yüzen güneş panelleri

Tarımsal arazilere kurulu güneş panelleri okyanuslara taşınabilir. 2002’de kişi başı 4 dekarda tarımsal üretim yaparken şimdilerde rakam 2,8 dekara düştü. 2029’da 373,84 milyar dolar olması öngörülen güneş enerjisi pazarı tarım alanlarından çalışıyor.

Panellerin yeni evi ucu bucağı olmayan okyanuslar. Dünyanın geleceğine şekil veren kuruluşlardan Bill & Melinda Gates Vakfı 2026 yılına kadar kullanmak üzere 9 milyar dolarlık bütçe onayladı.

“Bir çocuğun ölümü önlenbilir” mottosuyla yola çıkan vakıf; iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerinden dünyayı korumak için aile çiftçiliği, alternatif protein kaynakları, sağlık teknolojileri, enerji gibi alanlarda bilim ve fikir üretiyor. Vakfın ürettiği ilimin marka elçisi Bill Gates, haliyle komplocuların da tam hedefi. Kurulduğundan beri harcanan 53,8 milyar dolar milyonlarca çocuğa anlamlı bir gelecek inşa etti. Vakfın desteklediği son yatırımlardan biri Afrikalı Talash Huijbers’in protein üretmek için kurduğu böcek şirketi InsectiPro.

Hem insan hem de hayvan tüketimi için protein üretiyor. Cemre Çığırac soyadı gibi çığır açmak için biyoteknolojinin nimetlerine çaba ekliyor. Çığırac’ın kurduğu Algonica Biotechnology şirketi alglerden biyobozunur malzeme üretiyor. Şirketin asıl hedefi alg tabanlı ürünler geliştirmek, şirketlere özel alg bahçeleri kurarak endüstrilerde karbon azaltmaya yönelik entegre sistemler oluşturmak.

Kent gürültüsü ile büyüyen mikroalgler

Tüm dünyadan umut dolu havadisler geliyor. Kentsel peyzaj ruhumuzu doyurma görevi yanında artık “mikroalglerle kent gürültüsünü kullanarak protein ve biyoyakıt üretecek.” Ürün tasarımcısı Felix Chen tarafından geliştirilen modüler yapı; stres kaynağı kentsel gürültü ile alg üretiyor. Trafik gürültüsü alglerde mekanik strese yol açıyor, alglerin plazma zarının hareketliliği artınca hücresel aktiviteler artıyor, bu sayede alglerin büyümesi hızlanıyor. Otoyol kenarları, bina cepheleri, stadyumlar yeni migroalg çiftliklerine dönüşecek, hazır olun.

Bilim diplomasisi

YÖK Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar Antalya Diplomasi Forumunda “Bilim Diplomasisinin” önemini anlatsa da “Uluslararası Yayın Performans Analizine” göre ülkemizde bilimsel çalışmaların nitelik ve niceliğinde gerileme var. GSYİH”dan bilime ayrılan bütçe artmasına rağmen makus sonucun nedeni kaynakların etkin kullanılamaması.

Gayet tanıdık. Bir tarafta kuraklık, fare istilası, yüksek et/ ot fiyatları, yıllık yüzde 64,86 enflasyon, hayvan ithalatı, Ramazan öncesi fırsatçılara gözdağı mesaisi, Mahfi Eğilmez’in deyimiyle “pidede shrinkflasyon ve greedflasyon” terimiyle ekonomiye giriş dersleri, at izi it izi, akla ziyan işler” gibi fındık kabuğuna tünemiş mevzular diğer tarafta bilimin arka bahçesinde geleceği besleyecek akıl ve muhakeme üretimi. Ne desem “Allah yar ve yardımcımız olsun.”

Abdulkadir Selvi

Diyarbakır'da seçimler

Ulaştırma Bakanı Abdulkadir Uraloğlu ile Diyarbakır'a gitmek üzere Ankara'dan yola çıktık. Ulaştırma Bakanı, proje ve hizmet adamı. O nedenle çiçekten böcekten değil metrodan, yoldan, depreme hazırlıktan, kentsel dönüşümden konuştuk.

YENİ METRO HATTI

Aklı, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın pazar günü açılışını yapacağı Bakırköy Sahil - Bahçelievler-Güngören--Bağcılar Kirazlı Metro Hattı'ndaydı. Ekrem İmamoğlu'nun 5 yılda yaptığı metro 8.4 kilometre, açılacak olan metro ona bedel. Ulaştırma Bakanlığı'nda 'Ekrem İmamoğlu bizim yaptığımız metroları sahipleniyor' diye bir hassasiyet oluşmuş.

DEPREME HAZIRLIK

Depreme hazırlık ve kentsel dönüşüm deyip geçmeyin. Çanakkale-Yenice'de 4.9 büyüklüğündeki sarsıntı olduğunda CNN TÜRK'te yayındaydık

06.03.24

Orada bir şeyi fark ettim. Deprem Çanakkale’de oldu ama İstanbullular daha çok etkilendi. Demek ki İstanbul’da yüksek bir deprem duyarlılığı oluşmuş.

Ekrem İmamoğlu’nun 845 milyon reklam bütçesi, 492 milyon ise depreme hazırlık bütçesi var. Reklam bütçesi size Saraçhane medyası oluşturur ama İstanbullu’yu depremden korumaz.

İmamoğlu, her yıl 20 bin konutun dönüşümünü vaat etmişti. 5 yılda 100 bin konut yapacaktı. 8 bin 500 konut yapmış.

BİSMİL YOLU

İlkbaharı andıran bir havada indik Diyarbakır’a. Sadece mevsim olarak değil, huzur açısından da baharı yaşıyor Diyarbakır. OHAL günlerinde olaylı Nevruz’u izlerdik. Çözüm sürecinde yeşeren umutlara tanıklık ettik. Hendek savaşlarında Sur’da büyük acıların yaşandığı bir Diyarbakır vardı.

Şimdi yatırımı, turizmi, ihracatı, istihdamı konuşan bir Diyarbakır var.

Diyarbakır her zaman küllerinden doğan bir şehir derdim, artık bu tanım yeterli olmuyor. Diyarbakır hızla geliyor.

AŞKIN YOLU

Ulaştırma Bakanı Uraloğlu ile Diyarbakır-Batman- Bismil yolunun açılış törenine katıldık. İnsanlar çok heyecanlıydı. İlk başlarda bu heyecana çok anlam veremedim.

Meğerse gençleri, ‘Aşkınız bitmeyen Bismil yolu gibi olsun’ diyerek evlendiriyorlarmış. O yol bitti ama gençlerin aşkı bitmesin.

KALKINMA YOLU

Diyarbakır artık terörü konuşan bir şehir değil dedim ya, boşuna söylemiyorum. Ulaştırma Bakanı Uraloğlu, Irak’tan Türkiye’ye uzanacak olan Kalkınma Yolu’nu anlatınca çok büyük ilgi gördü. Uraloğlu, “Basra Körfezi’ni Türkiye üzerinden Avrupa’ya bağlayacak Kalkınma Yolu Projesi hepimiz için çok önemli bir projedir” dedi.

Çünkü Diyarbakır, Kalkınma Yolu’nun önemli bir kavşağı olacak.

Diyarbakırlıları Kalkınma Yolu projesi ile çok ilgili gördüm. Ne zaman başlar, ne zaman biter diye soruyorlardı. Ulaştırma Bakanı umutlu konuştu. “Bu proje ile Hindistan, Doğu Asya ve Basra Körfezi ülkelerinden Irak’ın güneyinde inşa edilmekte olan FAV Limanı’na gelecek yüklerin, 1.200 km’lik çift yönlü otoyol ve demiryolu inşa ederek Türkiye’ye ulaşmasını planlıyoruz. Bu proje ile Diyarbakır’ın çehresi değişecek” diye konuştu. İstasyon Caddesi bir dönem Diyarbakırlılar için siyasi bir

06.03.24

anlam içeriyordu. Ama Kalkınma Yolu'yla birlikte Ortadoğu'nun en önemli ticaret yolu olacak. Diyarbakır, Ortadoğu'nun marka şehri olma yolunda.

Geçen yıl geldiğimde paylaşmıştım. Diyarbakır, turizmde iddialı bir şehir olmuş. 2023 yılında 1 milyon 70 bin turist gelmiş. Bu yılki hedef 2 milyon.

DİYARBAKIR-ERBİL UÇAK SEFERLERİ

Diyarbakır'da işadamlarıyla toplantıda en çok uçak seferlerinin artırılması talebi geldi. Ulaştırma Bakanı Uraloğlu, bir süredir kapalı olan Erbil- Diyarbakır uçuşlarının bu ay içinde başlayacağı müjdesini verdi.

Bafıl Talabani, bak Erbil seferleri başlıyor ama sen PKK'ya destek verdiğin için Süleymaniye'ye uçuşlar yasak. Diyarbakırlılar bir de turistik Ankara-Diyarbakır tren seferlerinin başlamasını talep ediyorlar.

Artık sadece askeri önlemlerle değil ticari ve siyasi hamlelerle PKK'nın istismar malzemeleri elinden alınıyor.

EN POLİTİZE ŞEHİRLERDEN

Diyarbakır, Türkiye'nin en politize şehirlerinden biridir. Seçim dönemlerinde terör örgütünün baskısı konuşulurdu. Bu kez örgütün baskısından söz edilmiyor. Ulaştırma Bakanı, esnaf ziyaretini terör döneminde eylemlerin odağında yer alan Bağlar semtinde yaptı. Bağlar'da artık huzur var. Seçim çalışmaları Bursa'da, İzmir'de nasıl yapılıyorsa Diyarbakır'da da öyle yapılıyor. Diyarbakır'da DEM Parti iddialı. Ancak önseçimde ilk sırada çıkanları aday göstermedikleri için parti teşkilatında huzursuzluk olmuş.

Bir de DEM adayı Serra Bucak'ın "Aile devletten sonra gelen en gerici kurumdur" ve LGBT ile ilgili paylaşımları tepkiye neden olmuş. Serra Bucak, geçen yıl attığı "LGBT+lar sapkın değiller" tweetini aday olunca silmiş.

HALİS BİLDEN

AK Parti çok isabetli bir adayla seçime giriyor. Ankara'nın başarılı bürokratlarından Mehmet Halis Bilden, AK Parti'nin Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkan adayı. Halis Bilden daha önce Diyarbakır ve Adana Büyükşehir Belediyeleri'nde görev yapmış bir mimar. Ben tanıdığımda Tarım İşletmeleri Genel Müdürü'yü. Sonra AFAD Başkanı oldu. Hangi görevi yaptıysa gönlünün bir köşesinde hep Diyarbakır vardı. Diyarbakır'a hizmet vardı. Bölgenin kendini iyi yetiştirmiş bir evladı.

KÜRTÇE

06.03.24

Türkiye neleri yaşadı. Bir zamanlar Kürtçe afiş, Kürtçe propaganda yasağı vardı. Erdoğan, Kürt sorunuyla ilgili birçok yasağı tarihin çöp sepetine attı. İsteyen Kürtçe konuşuyor, isteyen Türkçe. DEM Parti adayı Serra Bucak uzun süre yurtdışında yaşadığı için Kürtçe konuşmakta zorlanıyor ama Halis Bilden ana dili Kürtçe ile halkla diyalog kuruyor.

Esfender KORKMAZ

Artık IMF de çözüm değil

Türkiye ilki 1946 yılında olmak üzere bugüne kadar 14 ekonomik kriz yaşadı. 1961 yılından bugüne kadar IMF ile 19 Stand-by ve 1 Stand-by yenilemesi yaptık. Bugün yaşamakta olduğumuz 14'üncü kriz diğerlerinden çok farklıdır. Yalnızca ekonomide değil, siyasi ve sosyal alanlarda da kriz yaşıyoruz. Siyasi, sosyal ve kurumsal yapı, ekonomi için altyapı oluşturur.

Bu nedenle IMF ile anlaşıp bir ekonomik istikrar programı yapsak bile krizden çıkamayız. Dahası bu şartlarda IMF de anlaşma yapmaz.

Mamafih; Arjantin 2018 yılında IMF ile anlaşarak, 57 milyar dolar kredi aldı. Ama krizi çözmedi. Hatta 2023 yılına kadar IMF'ye borcunu da ödeyemedi. Bunun nedeni Arjantin'de politik dengelerin bozuk olması ve IMF'nin bunu göz ardı etmesidir.

Türkiye, siyasi ve sosyal sorunlar bu kadar derinleşmeden IMF ile anlaşma yapsaydı, krizi çözebilirdi. Ama artık IMF de bir çözüm olmaktan çıktı.

1.Siyasi, sosyal, demokratik, hukuki altyapı çok bozuldu. Arjantin'den çok kötü durumdayız.

2023 Freedom House endeksinde; İnsan hakları ve siyasi özgürlükler sıralamasında Arjantin 100 üstünden 85 ile özgür statüde, Türkiye ise 100 üstünden 32 ile özgür olmayan statüdedir.

Hukukun üstünlüğü endeksinde Dünya sıralamasında Arjantin 217 ülke içinde 56. sırada, Türkiye ise 142. sıradadır.

Türkiye'de Anayasa Mahkemesi kararları ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları uygulanmadı. Yargıya güven azaldı.

Kayyum atamaları, mülkiyet güvencesi sorunu yarattı.

Devlette ve eğitimde kurumsal yapı bozuldu. Devlette şeffaflık ve denetim kalktı. Devlet parti devletine dönüştü. Eğitim ideolojik baskı altındadır.

Türkiye, ne olduğu ve neden tutulduğu belli olmayan 10 milyon Arap ve Afganlının siyasi, sosyal ve ekonomik tehdidi altındadır.

Bu şartlarda piyasa rekabet düzeni çalışmaz. İktisadi ajanlar, üretici ve tüketici, sermaye ve vasıflı iş gücü, rasyonel kararlar alamazlar. Neticede ekonomik istikrar politikaları etkin olamazlar.

IMF, Türkiye'ye demokrasi mi getirecek? Hukukun üstünlüğünü mü sağlayacak? Arapları, Afganları geri mi gönderecek?

2.IMF'nin krize giren ülkelere kredi vermek için şart koştuğu kemer sıkma gibi politikaları da artık tutmaz.

Söz gelimi; 2001 krizine neden olan faktörlerden birisi yüksek reel faizdi. Kriz öncesi 2000 yılında reel faiz yüzde 12 idi. Bu yüksek reel hem maliyet artışı yaratıyor ve fiyatları artırıyordu, hem de bütçeyi ipotek altına almıştı. Bugün ise eksi reel faiz var. Devlete borç verenler bir de üstüne enflasyon vergisi ödüyor. Özel sektör kredi faizi de enflasyonun altındadır.

O yıllarda banka zararları artmıştı, ama kamu bankaları kendi alanlarında fonksiyoneldiler. Bugün kamu bankaları tamamıyla hükûmetin özel popülist bankaları oldu. Partizanlara para dağıtıyor ve yandaş medyayı besliyor. Bankalar yeniden kamusal fonksiyonlarına dönseler, yandaş medya kabul etmez. Siyasi iktidar seçim kaybeder.

En iyi çözüm kamu bankalarını özelleştirmektir. Ama iktidar buna katıyen rıza göstermez.

2001 yılında dolarizasyon vardı. Mevduatın yüzde 42'si döviz tevdiat hesaplarındaydı. 2023 yılında bu oran kur korumalı mevduat artı yabancı para toplam mevduatın yüzde 68'i oldu.

Kur korumalı mevduatın ekonomik maliyeti yüksek oldu, ancak çıkış daha sancılıdır. Ani kriz döviz talebini artırır ve kur şoku yaratır. IMF'den 100 milyarlık kredi almış olsaydık, sorun olmazdı. Ama bugün aynı çizgide değiliz.

2001 bütçe açıkları vardı. IMF mali disiplin önerdi. İlk yıllar bütçe açığı azaldı. Bugün ise bütçe siyasetin bütçesi oldu. Hükûmet bütçeden para dağıtmasa, siyasi iktidar kaybeder. IMF de bu şartlarda hükûmeti bütçede disipline zorlayamaz.

2001 krizinde IMF, kemer sıkma politikaları kapsamında tarımsal destekleri GSYH'nın yüzde birinden yüzde 0,5'ine indirdi. Bugün bu destekler daha düşük, yüzde 0,4'tür.

06.03.24

Yine bugün gelir dağılımı o kadar bozuldu ki; kemer sıkmak demek çalışanların doğrudan yaşama haklarını ortadan kaldırmak demektir.

Hükûmetin demokrasi ve hukukta reform yapması halinde IMF'ye gitmesi çözüm olur mu?

Bir... Bu iktidar demokrasi ve hukukta gemileri yaktı. Geri dönmez.

İki... Geri döndüğünü varsayarsak; yine de 2001 anlaşmasında olduğu kadar sonuç alamayız. Ama IMF ile anlaşmak krizin derinleşmesinden daha iyidir.

Üç... En akılcı çözüm, siyasi iktidarın değişmesi ve ekonomi yönetimine yeni bir kan gelmesidir.

İbrahim Kahveci

Cehalet, sefalet, felaket

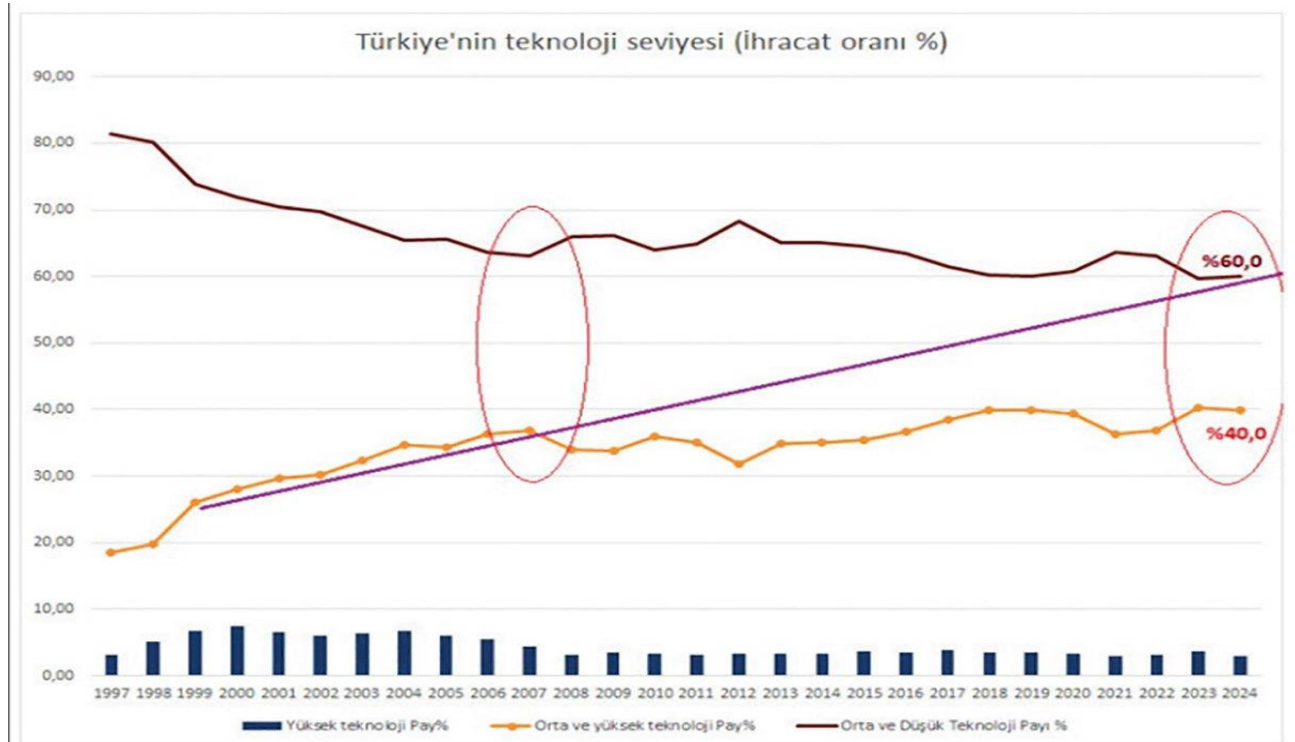
Bana AK Parti Türkiye'sini özetle dersiniz en kısa şekilde bu üç kelime ile özetlerim.

Gelin işin cehalet bölümü ile başlayalım: **Türkiye'de bilgi durdu.** Bilginin durduğunu iki temel veriden anlıyoruz:

1-Ülkemizin ihracatında teknoloji seviyesine bakıyoruz.

AK Parti gelmeden önce sürekli yükselen teknoloji seviyemiz, adeta 2006-2008 yıllarında stop etti. Hatta yüksek teknoloji ürün payımız yüzde 6,0 seviyelerinden yüzde 3,0 seviyelerine geriledi.

Orta-yüksek teknoloji seviyemiz eski trend içerisinde devam etseydi bugün yüzde 60 seviyesine ulaşacaktı. Lakin tam tersine orta-düşük teknoloji seviyemiz hala yüzde 60'larda seyrediyor. Orta-üst teknoloji seviyemiz ise yüzde 40'lara demir atmış durumda.

Cehalet göstergesini sadece teknoloji ile ölçmüyoruz. Geleceğe bakış ölçümü de çok önemli: AK Parti'nin ilk 2 döneminde gençler ve yüksek eğitimliler çok daha memnun ve umutlu idiler. O dönemde alt eğitim ve ileri yaş grupları daha az mutlu ve umutlu idi. Şimdi iş tersine döndü. Sorumuz şu: **Üst eğitim grubunun göremediği feraset nedir?**

Ülkede teknoloji ve bilim bitince yerini otomatik olarak fakirlik alıyor. **Değer artıramazsanız fiyat artırırsınız.** Kısaca ülkede bilim ve teknoloji bitince, akıl rafa kaldırılınca **sefalet kaçınılmaz son oluyor.**

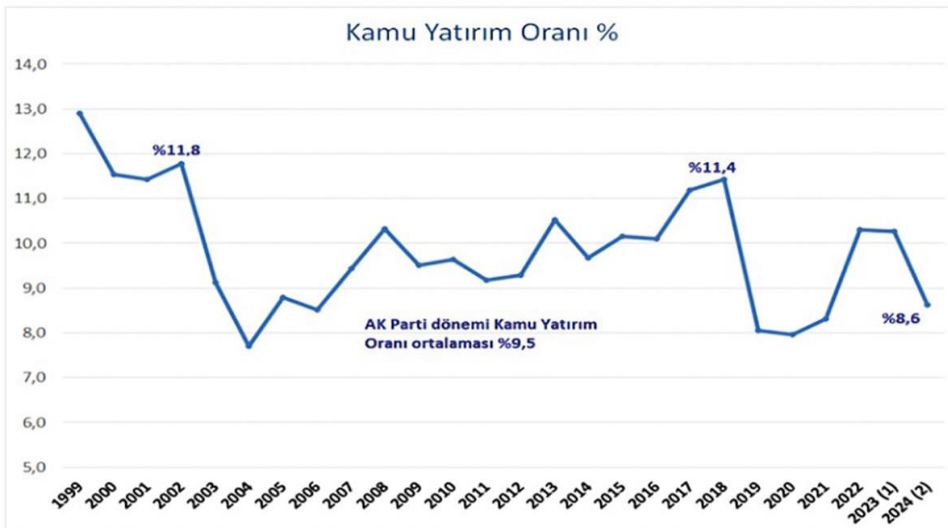
Çok ama çok net söylüyorum: Bu zihniyet sürecinde ülkemizde asla ve asla kalıcı refah artışı olmayacaktır. Hatta çok ama çok net bir şey daha söyleyeyim: **Evladlarımız bizden çok daha karanlık ve sefil bir ülkede yaşayacaklar.**

Gelelim işin felaket bölümüne. Aslında felaket bölümü günümüzde insanların dile getirdiği hayat pahalılığı ve geçim derdi değil. Keşke öyle olsaydı diyeceğimiz daha büyük meseleler.

Size bir grafikte durumun ne olduğunu izah etmeye çalışayım. Bakın bu grafite Türkiye'de kamunun topladığı gelirlere oranla yaptığı yatırımlar görülüyor. 2001 kriz yılında bile kamu topladığı her 100 liranın 11,4 lirasını vatandaşa hizmet olarak sunmuş. Oysa AK Parti ilk iş olarak kamu yatırım oranını düşürdü.

Daha önceleri vermiştim ama tekrar edeyim: Rahmetli Turgut Özal döneminde kamu yatırım oranı %20 seviyelerindeydi. Karanlık 90'lı yıllarda bu oran yüzde 12-13 seviyelerinde gerçekleşti.

AK Parti ve Erdoğan sıkça 'Eser Siyaseti' söylemi kullanıyor. Oysa AK Parti ihtiyaç yatırımları yerine şov yatırımları yaparak kamu yatırım oranını %9,5'de tuttu. Ve 2024 yılında kamu yatırım oranı yüzde 8,6'ya çekilerek yine vatandaşa hizmetten kısılacak.

06.03.24

Bunu neden verdik?

Müthiş bir edebiyat yeteneği ile vatandaşa gerçekler hiçbir Şekilde anlatılmıyor. Lakin vatandaş da artık ihtiyaç yerine Őovlara daha çok önem veriyor.

Durum maalesef bu.

Gelelim yeniden felaket bölümüne.

Bu ülkede **nüfus artmıyor** nk ekonomik durum ve beklentiler çok feci durumda. Millet ocuk yapacak bir ortam göremiyor.

lkeden **beyin g** hızla sürerken ülkeye vasıfsız ve savaşçı nitelikte eğitimsiz bir g alınıyor. Maalesef ki bunlar bizden de değiller: Yani ne Uygurlar, ne Türkmenler ne de Özbekler.

Türkiye Yüzyılı aslında Türkiye'yi Trkszleştirme projesi.

Yapısal kş yaşayan ülkemiz maalesef cehalet içinde sefalet yaşıyor ama aslında büyük felakete doğru koşar adım ilerliyor. Ve birileri de bunu milliyetçilik ve din adına ülkeyi kurtarmak olarak sanıyor.

Tam da BOP içeriğine uygun Şekilde.